

BALKANLAR ve İSLÂM

-BALKANLARDA İSLÂM DİNİ
ve KÜLTÜREL HAYAT-

Cilt: II

ISBN: 978-605-7619-80-8 (2. Cilt)

ISBN: 978-605-7619-78-5 (Takım)

Sertifika No: 17576

İSLÂMÎ İLİMLER ARAŞTIRMA VAKFI
Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi: 27
Tartışmalı İlmî Toplantılar Dizisi: 96

Kitabın Adı

Balkanlar ve İslâm

Editörler

Abdullah Taha İMAMOĞLU İtir RRUGA,
Mehmet Fatih SOYSAL, Abdurrahim BİLİK

Sayfa tertibi

İsmail KURT

Kapak Tasarım

Halil YILMAZ

Baskı, Cilt

Matsis MatbaaHizmetleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Tevfikbey Mh. Dr. AliDemirr Cd. No.: 51

Sefköy / İstanbul, Tel.: 0212 624 21 11

Sertifika: 40421

1. Basım

Haziran 2020 / 1000 adet basılmıştır.

İletişim:

Ensar Neşriyat Tic. A.Ş.

Düğmeciler Mah. Karasüleyman Tekke Sok. No: 7 Eyüpsultan / İstanbul

Tel: (0212) 491 19 03 - 04 – Faks: (0212) 438 42 04

www.ensarneyriyat.com.tr – siparis@ensarneyriyat.com.tr

YUNANİSTAN-DİMETOKA SEYYİD ALİ SULTAN (KIZILDELİ SULTAN) TEKKESİ ve VELÂYETNAMESİ

Kazım SARIKAVAK♦

İnsan, kültür ve medeniyet kuran yegâne canlıdır. Onun kurduğu kültür ve medeniyetlerde inanç önemli bir kurucu unsurdur. İncanın çeşitli tezahürleri bu kültür ve medeniyet oluşumundaki katkıları gösterir. İnsanın gerek bireysel gerekse toplumsal evrilmesinde en önemli katkı inançtan gelir. Bu incanın ise en اساسında yer alan unsurun türü ise manevi-tasavvufî yönüdür. Bu hususun şahidi ise gerek beşeri gerekse ilahi dinlerdeki mistik ve tasavvufî eğilimlerin canlılığı ve gücüdür. Bu açıdan İslâm'ın çıkışı ve fütuhâtı ile beraber yayılışına baktığımızda incanın bu tasavvufî boyutunun ne kadar etkili olduğunun çok açık bir şekilde görebiliyoruz.

İslâm'ın tanınması ve yayılmasında tasavvufun olumlu anlamdaki örnekliğine en bariz misal, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu takip eden erken dönemlerden itibaren Balkanlardaki fütuhâtı ve Balkanlarda yaşayan toplumlar arasında İslâm'ın kabulü ve yayılışıdır. Nitekim buna yine en müşahhas örnek de bizi bu tebliğimizin ana konusu olan Seyyid Ali Sultan ve yakın arkadaşlarının ve tabilerinin Horasandan gelerek Osmanlı ordusuna katılmaları, tekke kurmaları ve bu tekke aracılığıyla İslâm'ın güzel ahlakını, yardımseverlik örneklerini, hasbîliğini, dürüstlüğünü ve benzeri pek çok güzelliğini şahıslarında göstermeleridir.

Bugün Balkanlarda faal halde pek çok tekke bulunmaktadır. Osmanlı Devletinin zayıflamaya başladığı dönemlerden

♦ Prof. Dr.; Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi

bugüne Balkanlardaki İslâmi eserler ve bu bağlamda tekkeler ve zaviyeler de çok ciddi tahribata uğramışlardır. Bütün bunlara rağmen yine de bu tekkelerin bir kısmı varlığını ve hayatiyetini sürdürmüş ve Balkan Müslümanlarının İslâm'ı koruma ve nesillere aktarmalarında önemli rollerini sürdürmüşlerdir. Bu hususun en canlı ve somut örneği bugün Yunanistan sınırları içinde kalan Dimetoka'daki Seyyid Ali Sultan tekkesidir.

Çalışmamızın bundan sonraki kısmında önce Seyyid Ali Sultan kimdir ve nasıl bir kişiliğe sahiptir, Balkanlarda gerçekleşen fütuhattaki gerek fiziksel gerekse manevî katkıları nelerdir sorularını cevaplamaya çalışacağız. Daha sonra da Seyyid Ali Sultan Velâyetnamesinin içeriği ve ondaki mesajların niteliği ve ne gibi özelliklere sahip olduğu konularına yer vermeye çalışacağız.

1. Seyyid Ali Sultan

Kızıldeli diye de anılan Seyyid Ali Sultan, Horasan erenlerinden olup doğum tarihi ve yeri tam bilinmemekle beraber XIV. asrın ilk çeyreğinde doğduğu ve uzun bir ömür sürdükten sonra 1412 yılından kısa bir süre sonra vefat ettiği sanılmaktadır.¹ Bektâşî gülbanklarında* "Rum ilinin Gözcüsü Seyyid Ali Sultan" olarak geçen Seyyid Ali Sultan, yine Bektâşî cönklerinde* "Rum elinin şahu, Rum elinin kutbu"² gibi sıfatlarla da anılır. Onun Bektâşî ocağına mensup olduğu çok açık bir şekilde kaynaklarda ifade edilmekle beraber ayrıca onun Balkanlarda yaşamış Vefâi Kalenderî dervişi olduğu da

¹ Rıza Yıldırım, Seyyid Ali Sultan (Kızıldeli) ve Velâyetnamesi, Ankara, 2007, s. 157 - 158

* Gülbank: Tarikat meclislerinde, bazı dini ve resmi törenlerde belli bir makam veya eda ile okunan dua. İ.A. (T.D.V.), c. 14, Ankara, 1996, 232

* Cönk: Genellikle aşık edebiyatı, halk edebiyatı ve folklor ürünlerinin toplandığı anonim mahiyette bir mecmua türü. İ.A. (T.D.V.), c. 8, Ankara, 1993, 75

² Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 23 - 24

söylenir.³ Ali Sultan'ın Orhan Gazi, I Murad ve Yıldırım Bayezid devirlerinde yaşadığı belirtilir.⁴

Seyyid Ali Sultan'ın tahsil hayatıyla ilgili ayrıntılı bilgilere sahip değiliz, ancak o ve onunla beraber Rumiline gelen kırk arkadaşı (ahi), Horasan'da mensubu buldukları tekkede ibadetle ömürlerini sürdürmekte idiler; hayatlarını böyle devam ettirirlerken hem Seyyid Ali Sultan hem de diğer kırk arkadaşı bir Cuma gecesi Hz. Peygamberi (s.a.v.) rüyalarında görürler. Hz. Peygamber rüyalarında onlara Horasan'dan ayrılıp önce Hacı Bektâş-ı Veli Dergâhına gitmelerini ondan gerekli talimatı aldıktan sonra Yıldırım Han'a varıp Rumilini fethetmelerini tembih eder. Diğer taraftan Seyyid Ali Sultan ve rüfekasının gördüğü bu rüyanın bir benzerini aynı sıralarda Yıldırım Han da görür. Nitekim Rumilini fethetmeyi çok isteyen Yıldırım Han bu amacına bir türlü ulaşamaz.

Yıldırım Han bir Cuma gecesi bu düşüncelerle hemhal iken kırk rekat namaz kılıp Cenâb-ı Hak'tan dua ve niyazda bulunduktan ve bu uğurda erenlerden istimdatta bulunduktan sonra uykuya dalar. Rüyasında Hz. Peygamberi (s.a.v.) görür. Hz. Peygamber, Yıldırım Han'a üzülmemesini, duasının kabul olduğunu, Horasan tarafından kendi temiz soyundan (yani Hz. Peygamber'in soyundan) Seyyid Ali ve onun maiyetinde kırk erin geleceğini ve bu fetih işinin onların himmetleriyle başarılacağını müjdelir. Nihayet bu rüyalar gerçekleşir: Horasan'dan yola çıkan Seyyid Ali ve rüfekası Anadolu'ya gelirler ve önce Hacı Bektâş-ı Veli'yi dergâhında ziyaret ederler ve ondan el alarak Yıldırım Han'ın yanına vararak onun savaş meclisine katılırlar. Savaş meclisinde Yıldırım Han önce meclise katılan Beylerin ve Paşaların görüşlerini sorar, sonra da Horasan'dan gelen bu erenlerin savaşın nasıl olması gerektiği ile ilgili görüşlerini sorar ve onların görüşlerini beğenir.⁵

³ Haşim Şahin, "Seyyid Ali Sultan", İ.A. (T.D.V.), c. 37, İstanbul, 2009 s. 48

⁴ Haşim Şahin, a.g.e., s. 49

⁵ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 14 – 15

Burada anlatılanlardan anlaşılmalıdır ki gerek Yıldırım Han'ın ve bilhassa Seyyid Ali Sultan ve rüfekasının rüyaları ve bu rüyalarda gördükleri ve onun neticesinden yapmış oldukları işlerin hepsi İslâm'ın özüne, yani şer'î şerife aykırı, zıt ve ters düşen eylemler değillerdir. Burada belirtilmesi ve işaret edilmesi gereken diğer bir husus ise, Osmanlı'nın fütuhatında tasavvuf ehlini, mana erlerinin maddi ve manevî olarak bu fütuhata yaptıkları katkılarıdır.

Seyyid Ali Sultan ve rüfekasının iştiraki ile Balkanlarda yapılan fütuhatta çeşitli yerler fethedilir, sonra Dimetoka kırk gün muhasaradan sonra fethedilir, daha sonra altmış günlük muhasaranın neticesinde Edirne fethedilir, arkasından Şumnu ve Rusçuk fethedilir.⁶ Seyyid Ali Sultan ve yanındaki kırk erenin katıldığı diğer fetihlerden bir kısmı da şunlardır: Gelibolu, Bolayır, Kavak, Varmacin, Mürted Kalesi, İpsala, Fere, Silistre, Yanbolu.⁷

Seyyid Ali Sultan Velâyetnamesindeki ifadelerden anlaşılacağı üzere, bir gazi-derviş olarak Seyyid Ali Sultan, fetih ve iskâna çok önem verdiği, Rumilini şirkten temiz ve halas kılmak için çalıştığı vurgulanır. Onun en çok hassasiyet gösterdiği diğer bir husus ise gaza anlayışıdır ki, o bu konudaki hassasiyetini bütün bu fetihlerdeki gazalara fiilen katılarak göstermiştir.⁸

Seyyid Ali Sultan, Rumili ve Trakya'daki bu fetihlerin büyük ölçüde tamamlanmasına müteakip, Anadolu'da pir evinden (Hacı Bektâş-ı Veli Tekkesinden) aldığı irşad ile vaazlar vermeye başlar. Bu arada diğer kırk erenlerin her biri de bir yere giderek irşad faaliyetlerine başlarlar.⁹

Nihayet Seyyid Ali Sultan, bugün Yunanistan sınırları içerisinde yer alan Dimetoka'dan yaklaşık 40 (kırk) km uzakta bulunan Roussakoyun civarında Tekkesini inşa eder. Tekke'nin kitabesinde inşa tarihi Arapça hicri 804 (Miladi 1401 - 1402)

⁶ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 19

⁷ Haşim Şahin, a.g.e., s. 49

⁸ Haşim Şahin, a.g.e., s. 49

⁹ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 21

olarak yazılmıştır. Ayrıca kitabede Tekke'nin hicri 1173'te (Miladi, 1759 – 1760) bir tamirat geçirdiği de belirtilmektedir.¹⁰ Seyyid Ali Sultan'ın Dimetoka'ya yerleşmesi ve Tekke'sini inşa ederek işrad faaliyetine başlamasıyla Yıldırım Bayezid Han tarafından kendisini üç köy temlik edilerek, hicri 804 tarihinde mülk namesi verilmiş ve bunlar bundan böyle evladlık vakıf haline gelmiştir.¹¹ Seyyid Ali Sultan'a tahsis edilen vakıf arazisi ile ilgili farklı bir rivayette şudur: Seyyid Ali Sultan'ın Rumilindeki fütuhatta göstermiş olduğu yararlılıktan dolayı Sultan I. Beyazid tarafından kendisine bir vakıf tesis edilmiş ve kendisi o vakıf arazisi üzerinde Tekkesini kurarak tasavvuf yolunda yürümeye devam etmiştir. Bu tekke, bugün Dimetoka yakınlarında Osmanlı Arşivlerinde adı Karabükü (Darıbükü) olarak geçen bir köyün kenarında hâlâ mevcuttur.¹²

Seyyid Ali Sultan'ın kurduğu bu tekkenin 16 (on altı) postnişini bir silsile olarak çeşitli kaynaklarda belirtilir. Dergâhın 1930 – 1950 arası Türkiye ile irtibat kısa bir dönem kesilir; ancak 1955'ten sonra bu irtibat yeniden kurulur ve bu irtibat bugün de devam etmektedir.¹³

Seyyid Ali Sultan Dergâhına, Osmanlı sultanları çeşitli fermanlarıyla hep müzaheret göstermişlerdir. Bu padişahlar arasında Yıldırım Bayezid Han, Musa Çelebi, II. Selim, II. Mustafa, I. Sultan Ahmet, II. Mahmud, Abdülmecid ve Abdülaziz dikkati çeken padişahlardır.¹⁴

Seyyid Ali Sultan'ın kurduğu bu tekke, zamanla Balkanlarda Bektâşîlerin önemli merkezlerinden biri haline gelmiştir. Seyyid Ali Sultan ve tekkesini önemli gösteren bir husus da şudur: Seyyid Ali Sultan Bektâşîlerin geleneksel 12 postundan ikincisi olan aşçı postuna sahiptir. Bu tekke,

¹⁰ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 150

¹¹ Mehmet Koç, Seyyid Ali Sultan Dergâhı ve Osmanlı Eserleri, Gümölcine-Yunanistan, 2011, s. 80

¹² Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 3

¹³ Mehmet Koç, a.g.e., s. 102

¹⁴ Mehmet Koç, a.g.e., s. 105 - 109

Rumilinin gözcüsü olmuş ve Rumilinin en önemli dört Bektâşî tekkesinden biri olarak kabul edilmiştir.¹⁵

Seyyid Ali Sultan adı, hemen hemen bütün Bektâşî nefeslerinde ve kaynaklarında geçmektedir. Ona izafeten Alevi-Bektâşî ozanlarının söyledikleri şu ifadeler adeta ona atfedilen önemi özetler mahiyetindedir; "Serçeşme olmuştur Urum iline

Urumelinin gözcüsü Şeyh Seyyid Ali."¹⁶

Ayrıca Pir Sultan Abdal'ın bir şiirinin son dördlüğü de şöyledir:

"Pir Sultan'ım eydür sancak getiri

Zemheride gonca güller bitiri

Kalenin altını üstüne getiri

Rum'un fethin eden Şah Kızıldeli"¹⁷

Burada işaret edilmesi gereken bir husus da şudur: Seyyid Ali Sultan, Anadolu'da da bilinmekteydi; nitekim Malatya'nın Şeyh Hasanlı köyünde Seyyid Ali'ye izafe edilen bir ocağın mevcudiyeti ve İskilip (Çorum), Samsun, Kırıkkale, Maraş, Adana yörelerinde bu ocağın mensuplarının bulunması bu Rumili Bektâşî tekkesinin Anadolu'daki bağlantılarını göstermektedir.¹⁸

Bu alıntılardan anlaşılacağı üzere Seyyid Ali Sultan, sadece Rumilinde ve Balkanlarda değil; aynı zamanda Anadolu'daki pek çok Bektâşî dergâhının istinad ettiği bir ulu veli/erendir. Onun yaktığı چراغ, bugün de gerek Rumilinde gerekse Anadolu'da yanmaya ve ışık vermeye devam etmektedir.

2. Seyyid Ali Sultan Velayetnamesi

Seyyid Ali Sultan Velayetnamesi'nin muhteva ve diğer özelliklerini anlatmaya geçmeden önce velayetname, menakıpname, gibi İslâm tasavvuf geleneğinin önemli bir yazılı metin örneği olan bu eserlere adını veren bu kavramların sözlük

¹⁵ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 4; Haşim Şahin, a.g.e., s. 50

¹⁶ Rıza Yıldırım, a.g.e., s.158

¹⁷ A.g.e., s.28

¹⁸ Haşim Şahin, a.g.e., s.50; Mehmet Koç, a.g.e., s.75

ve ıstılah anlamlarına kısa da olsa burada yer vermenin faydalı olacağını düşünmekteyiz.

Velayetnâme kavramı iki kelimededen meydana getirilmiş birleşik bir kavramdır. Bunlardan nâme, mektup, yazılı metin, risale gibi anlamlara gelir. Velâyet ise veliy kökünden türetilmiş Arapça bir kavram olup; velilik, ermişlik; veli ve ermiş olan kimsenin hali ve sıfatı; başkasına sözünü geçirme; dostluk, sadakat; Tanrı dostluğu¹⁹ gibi anlamlara gelir. Velayetnâme ise bir velinin* hayatındaki harikulade olayları konu alan eserlere denir. Bütün eserlere Menâkıbnâme de denilmekle beraber bilhassa Bektâşî geleneğinde daha çok bu eserlere velayetnâme denilir.²⁰

Menâkıbnâme de iki kelimedenden meydana getirilmiş birleşik bir kavram olup; buradaki menâkıb kavramının kökü, övünülecek güzel iş anlamına gelen nakabe Arapça fiil kökünden türetilmiş menkıbe kelimesidir. Menkıbe kelimesinin çoğulu Menâkıb kelimesidir ki, bir şeyden haber vermek, bir şeyden bahsetmek anlamlarına gelir. Menâkıb kavramı zamanla Hz. Peygamber'in ashabının örnek alınması gereken güze hal ve faziletleri için kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonraları ise diğer örnek şahsiyetlerin hayatlarını anlatan eserlere de Menâkıb denilmeye başlanmıştır. Menâkıb terimi asıl ıstılâhî anlamını ise sufiler arasında kazanmıştır.²¹

İslâm kültür literatüründe yer alan bütün velâyetnâme ve menâkıbnamelerin ortak özelliklerinin başında bu eserlerin velilerin/erenlerin olağanüstü hallerinin anlatıldığı kerametleridir. Bu durum Seyyid Ali Sultan velâyetnamesinde

¹⁹ Ferit Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara-1986, s.1376-1377

* Veli: Mümkün olduğu vechile ta'âta devam ederek ma'âsiden (günahlardan) çekinen, lezzet ve şehvî şeylerden kaçınan, Allah'ı ve sıfatlarını arifi (bilen) olan kimse; Cenâb-ı Hakk'a manevi yakınlık kazanan salih kul anlamında bir kelimedir. (Mehmet Zeki Pekalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. III, İstanbul, 1983, s.589

²⁰ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 37

²¹ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 37

de söz konusu olup, bu velâyetnamenin yazarı²² velâyetnâmenin sonunda enbiya mucizeleri gibi evliyanın kerametlerinin de hak olduğunu belirtir.²³ Burada belirtmekte fayda var ki ehli-sünnet akidesine göre genel kaide olarak evliyanın kerametleri haklıdır.

Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesinin nüshaları Ankara Millî Kütüphanede, İstanbul Atatürk Kitaplığında olduğu gibi çeşitli kişilerin özel kitaplıklarında da bulunmaktadır. Bu nüshaların içerikleri büyük ölçüde aynıdır.²⁴

Genelde Velâyetnâmelerde sembolik ifadeler sıklıkla görülür, bu özellik kısmen Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesinde de söz konusudur denebilir; ancak Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesinin en önemli özelliği onda ankatılanlar hayali menkîbelerden ziyade, yaşanmış olaylardır ve bu olaylar zaman zaman hayali eklemelerle zenginleştirilmiştir. Bu sebepten Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesi "biyografik velâyetnâme" türü içinde değerlendirilmektedir. Nitekim onda anlatılan olaylar, olağanüstü unsurlar bir kernara bırakılırsa tarihsel gerçeklerle uyum içinde oldukları görülür.²⁵

Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesinde anlatılan keramet motiflerine baktığımızda özellikle şu tür kerametler dikkat çekmektedir: a) Rüyalar, b) Bast-ı zaman ve tayy-ı mekân (zamanın genişlemesi, uzak mekânların kısa zamanda kat edilmesi), c) Su üstünde yürümek, d) Düşman kalbine korku salmak, e) Kayadan ya da topraktan su çıkarmak.²⁶ Bu kerametleri değerlendirdiğimizde genelde bunlarda ehli-sünnet itikat çerçevesi açısından herhangi bir aykırılık görülmemektedir. Zira ehli-sünnet akaidi kitaplarına ve

²² Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesinin yazarı belli değildir. Bu velâyetnâmeyi onun vefatından sonra muhiprenden biri yazmıştır. Velâyetnâmenin yazıldığı tarihin XVI. asrın başları olduğu tahmin edilmektedir. (Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 49, s. 55)

²³ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 39

²⁴ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 45 - 46

²⁵ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 44 - 45

²⁶ Rıza Yıldırım, a.g.e., s. 100 - 113; Haşim Şahin, a.g.e., s. 50

buralardaki ilkelere baktığımızda bu kerametlerle onlar arasında herhangi bir tezatlık görünmemektedir.

Yine Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesi'nin geneline bakıldığında velâyetnâmede Hurufî anlayışı andıracak herhangi bir ifade ve değerlendirmelerde bulunmamaktadır. Bu velâyetnâmede ağırlıklı olarak fetihler anlatılmakta ve bu fetihlerde de erenlerin/velilerin gücüne vurgu yapılmakta ve onların sayesinde bu fetihlerin gerçekleştiği ısrarla anlatılmaktadır. Bu açıdan Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesi diğer Bektâşî Velâyetnâmeleri/menâkıbnâmeleri içinde ayrı bir yere ve öneme sahiptir.²⁷

Velâyetnâme'nin orijinal Osmanlıca metni klasik İslâm eserlerinde olduğu gibi, Besmele hamdele ve salveyle başlamaktadır. Velâyetnâme de namaza, duaya ve mübarek gün ve gecelere vurgu yapılması da bu velâyetnâme'nin önemli hususiyetlerinden görülmektedir.

Ayrıca velâyetnâmede yer alan ifadelerden Seyyid Ali Sultan ve arkadaşlarının kalenderi bir meşrebe sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bununla birlikte namaz konusunda son derece titiz davrandıkları ve şarap içmedikleri velâyetnâmenin çeşitli yerlerinde vurgulanmaktadır.²⁸ Bu durumlar özellikle şunu göstermektedir: Bektâşîliğin özünde ve esasında onun bir İslâmî tasavvuf geleneğinin bir kolu olduğudur.

Sonuç olarak denilebilir ki, Türkler Müslüman olduktan sonra yeni dinleri olan İslâm'ın hep bayraktarlığını yapmışlardır. Nereye gittilerse oraya inançlarını, yani İslâm'ı da götürmüşlerdir. Bütün gayeleri i'lay-ı kelimetullah (yani Allah'ın adını yükselere çıkarmak ve yaymak) olmuştur. Bunu yaparken de kendileri hep dinleri adına ve milletleri adına örnek inanç ve davranış modelleri ortaya koymuşlardır. Hiçbir zaman haktan, adaletten ayrılmamışlardır. Dolayısıyla 10. ve 11. yüzyıllarda Anadolu'ya geldiklerinde yaptıkları budur. 14. ve 15. yüzyıllarda Balkanlara geçtiklerinde de aynı idealleri gerçekleştirmeye çalışmışlardır.

²⁷ Rıza Yıldırım; a.g.e., s. 51 – 52

²⁸ Haşim Şahin, a.g.e., s. 50

Müslüman Türklerin Balkan fütuhatının kalıcı hale gelmesinde de İslâm'ın Balkan milletleri arasında yayılmasında onların İslâm'ı temsilde oldukça samimi ve örneklikleri de oldukça etkili olmuştur. Bu bağlamda İslâm'ın özünü temsil açısından tasavvufi anlayışlar daha da önemli bir yere sahiptirler. Bunların arasında bilhassa Bektâşî dergâhları İslâm'ın Balkanlara yayılmasında oldukça etkili olmuşlardır.

Çalışmamızın esasını teşkil eden Seyyid Ali Sultan ve onun Dimetoka'da kurduğu tekke, Balkanlarda İslâm'ın yayılmasında en önemli role sahip tekkelerin başında yer alır. O ve rüfekasının Balkan fetihlerine katkıları, kurdukları tekkeler aracılığıyla İslâmi anlayışın en önemli dayanaklarındanıdır.

Bütün bunların nasıl olduğunun şahidi ise Seyyid Ali Sultan Velâyetnâmesi ve onda anlatılanlardır. Bu velâyetnâme efsane, esatir ve akıldışılıklardan uzak İslâm'ın gerçek temsilinin örneklerini Seyyid Ali Sultan ve yanındaki kırk erenin şahıslarında ortaya koymaktadır.

Kaynaklar

Ferit Develioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat, Ankara-1986.

Haşim Şahin, "Seyyid Ali Sultan", İ.A. (T.D.V.), c. 37, İstanbul, 2009.

Mehmet Koç, Seyyid Ali Sultan Dergâhı ve Osmanlı Eserleri, Gümölcine-Yunanistan, 2011.

Mehmet Zeki Pekalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, C. III, İstanbul, 1983.

Rıza Yıldırım, Seyyid Ali Sultan (Kızıldeli) ve Velâyetnamesi, Ankara, 2007.